

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1974 ΚΑΙ 1975¹

Υ Π Ο
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Π. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

§ 1. Ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ ἐπὶ μέρους ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

1. * D. Bellu: Orthodox Ecclesiology and Christian Ecumenism ἐν The Altar ἔτ. 1974/1975 σ. 24-33.

2. Κ. Δρατσέλλα: Ἡ περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς μητρὸς διδασκαλία τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων Πατέρων καὶ ἐκκλ. συγγραφέων τῶν δύο πρώτων αἰώνων, Ἀθήναι 1974.

3. P. Scazzoso: La componente ecclesiological del linguaggio trinitario di S. Basilio ἐν Augustinianum τ. 13 (1973) σ. 507-514.

4. * Τοῦ αὐτοῦ: Introduzione alla ecclesiologia di San Basilio, Milano 1975.

5. P. Stephanou S. J.: Deux conciles, deux eeclesiologies? Les conciles de Constantinople en 869 et en 879, ἐν OCP τ. 39 (1973) σ. 363-407.

6. * J. H. Vogt: Das Kirchenverständnis des Origenes, Köln 1974.

Διὰ τὸ ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας σχίσμα:

7. Y. Congar: 1274-1974, Structures ecclésiiales et conciles dans les relations entre Orient et Occident, ἐν Revue des sciences philosophiques et théologiques τ. 58 (1974) σ. 355-390.

---

1. Τὸ προηγούμενον (δέκατον τρίτον) δελτίον, ἀναφερόμενον εἰς τὰ ἔτη 1972 καὶ 1973 ἐδημοσιεύθη ἐν «Θεολογία» τ. 46 (1975) σ. 626-661. Εἰς τὰ προηγούμενα δελτία, ἰδίᾳ τὸ πρῶτον, ἐκτίθενται αἱ κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν ἀκολουθοῦμεναι ἀρχαὶ καὶ ἀναγράφονται αἱ χρησιμοποιούμεναι συντμήσεις.

Διὰ τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας:

8. Βαρνάβα Τζωρτζάτου: Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῆς αὐτοκεφάλου ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, ἐν Θεολογία τ. 46 (1975) σ. 62-93.

9. Τοῦ αὐτοῦ: Ἡ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας καὶ οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως αὐτῆς, αὐτόθι σ. 689-739.

10. Π. Δημητροπούλου: Ἡ ἐν Κύπρῳ ἐκκλησιαστικὴ κρίσις ἀπὸ εἰρηνοποιοῦ σκοπιᾶς θεωρουμένη, Λευκωσία 1974.

11. * W. Kahle: Die Erforschung der orthodoxen Kirchen und der Kirchen des Ostens, Teil VIII ἐν Theologische Rundschau τ. 40 (1975) σ. 262-282.

12. [Ι. Παναγοπούλου]: Ἡ ἐθναρχοῦσα αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, ἐν Χριστιανός τ. 13 (1974) σ. 83-92.

§ 2. Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον.

13. Σ. Ε. 896/1972, ἐν Ἐπιθεώρησις δημοσίου δικαίου τ. 16 (1972) σ. 308 διὰ τὴν νομικὴν προσωπικότητα ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων.

§ 5. Συλλογαὶ πηγῶν καὶ γενικὰ βοηθήματα.

14. Ν.δ. 87 τῆς 3/3 Ὀκτωβρίου 1974 Περὶ ἐπαναφορᾶς ἐν ἰσχύϊ τοῦ ν. 671/1943, τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως αὐτοῦ καὶ ρυθμίσεως συναφῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

15. Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος (1975) ἄρθρ. 3 (σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας), 13 (θρησκευτικὴ ἐλευθερία), 14 § 3 ἐδ. α' (κατάσχεσις ἐντύπων διὰ προσβολὴν τῆς θρησκείας), 16 § 2 (ἡ παιδεία σκοπεῖ μεταξὺ ἄλλων τὴν ἀνάπτυξιν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως), 18 § 8 (ἀναπαλλοτρίωτον ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας ὀρισμαίων μονῶν), 33 § 2 (ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁμνύει εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος), 59 §§ 1 καὶ 2 (οἱ βουλευταὶ ὁμνύουν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀλλόθρησκοι ἢ ἑτερόδοξοι κατὰ τὸν τύπον τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκείας), 105 (καθεστὼς τοῦ Ἁγίου Ὄρους).

16. * W. W. Bassett: Law and Institutions in the Apostolic Church ἐν Jurist τ. 32 (1972) σ. 224-233.

17. Α. Χριστοφιλοπούλου: Τὸ ἑλληνικὸν ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον κατὰ τὰ ἔτη 1972 καὶ 1973 ἐν Θεολογία τ. 46 (1975) σ. 626-661.

18. Ἀθ. Δεληκωστοπούλου: Ἐπιστημολογικὴ θεώρησις τῆς Θεολογίας, ἐν Ἀθήναις 1974 σ. 175-179 διὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον.

19. * H. E. Feine: Kirchliche Rechtsgeschichte. Die katholische Kirche⁵, Köln-Wien 1972.

20. Θεοκλήτου Στράγκα: Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ πηγῶν ἀψευδῶν 1817-1967, τ. Δ', Ἀθῆναι 1972, τ. Ε', Ἀθῆναι 1974.

21. * C. Tornaritis: Some aspects of the Canon Law of the Greek-orthodox Church and human rights ἐν R. Cassin, Amicorum disciplinorum liber τ. IV, Paris 1972 σ. 111-118.

22. * J. Zuzek S. J.: The Oriental Canon Law Society ἐν Jurist τ. 30 (1970) σ. 216-222.

23. 5ον Συμπλήρωμα νομολογίας 1969-1971, Ἀθῆναι 1972-1974 ἰδίᾳ σ. 10 ἐπ., 634, 644 ἐπ., 786 ἐπ., τ. Β' σ. 279, 579 ἐπ., 683 ἐπ., τ. Γ' σ. 49 ἐπ., 57 ἐπ., 360 ἐπ.

§ 6. Βοηθητικοὶ ἐπιστημονικοὶ κλάδοι.

24. * J. Meyendorff: Initiation à la théologie byzantine, μεταφρ. Anne Sanglade, Paris 1975.

25. * K. Baus - E. Ewig: Handbuch der Kirchengeschichte τ. II: Die Reichskirche nach Konstantin dem Grossen, I. Halbband: Die Kirche von Nikaia bis Chalkedon, Freiburg/Br. κλπ. 1973.

26. * J. Gill: John Beccus, Patriarch of Constantinople ἐν Byzantion τ. 45 (1975) σ. 251-266.

27. M. D. Knowles κλπ.: Geschichte der Kirche τ. II: Früh- und Hochmittelalter, Einsiedeln κλπ. 1971.

28. Στ. Κουρούση: Ὁ λόγιος οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἰωάννης ΙΓ' ὁ Γλυκὸς ἐν ΕΕΒΣ τ. 41 (1974) σ. 297-405.

28α. Αἰκατερίνης Χριστοφιλοπούλου: Βυζαντινὴ Ἱστορία, τ. Α', 324-610, Ἀθῆναι 1975.

29. A. Guillou: La civilisation byzantine, Paris 1974.

30. A. P. Kashdan: Byzanz und seine Kultur μεταφρ. G. Janke, Berlin 1974.

31. Κ. Μπόνη: Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἀρχαίαν χριστιανικὴν γραμματεῖαν (96-325 μ.Χ.), Ἀθῆναι 1974.

32. M. Geeraerd: Clavis Patrum Graecorum τ. II, Ab Athanasio ad Chrysostomum, Turnhout 1974.

33. * J. Assfalg - P. Krüger: Kleines Wörterbuch des christlichen Orients, Wiesbaden 1975.

34. The Oxford Dictionary of the Christian Church 2α ἔκδ., Oxford 1974.

§ 9. Ἡ ἐναντι τῆς Πολιτείας στάσις τῆς Ἐκκλησίας.

35. Δ. Δ ρ ί τ σ α : Καιρικὸν ἢ αἰώνιον κῦρος (Ρωμ. 13.1-7) ἐν Ἐκκλησία τ. 51 (1974) σ. 472-474.

§ 10. Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ρωμαϊκῷ κράτει.

36. * C. W. Clarke: Two measures in the persecution of Decius? ἐν Bulletin of the Institute of classical studies of the University of London τ. 20 (1973) σ. 118-123.

37. W. H. Friend: Open questions concerning the Christians and the Roman Empire in the age of the Severi ἐν Journal of theological studies τ. 25 (1974) σ. 333-351.

38. * W. D. Hauschild: Der römische Staat und die frühe Kirche (Texte zur Kirche und Theologiegeschichte 20).

39. * J. Helgeland: Christians and the Roman Army a. D. 173-337 ἐν Church History τ. 43 (1974) σ. 149-163.

40. * J. Moreau: Die Christenverfolgung im römischen Reich², Berlin 1971.

§ 11. Πηγαὶ ἐκ τῆς ρωμαϊκῆς περιόδου.

41. * J. Jervell: The Law in Luke - Acts ἐν Harvard theological review τ. 64 (1971) σ. 21-38.

42. * Tr. Mitrevski: Die kanonische Geltung der deuteronomischen Bücher der Hl. Schrift in der orthodoxen Kirche nach den Konzilsentscheidungen ἐν Kyrios τ. 13 (1973) σ. 49-58.

43. Giuliana Lanata: Gli atti dei martiri come documenti processuali, Milano 1973.

§ 12. Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον καὶ τὴν Φραγκοκρατίαν.

44. * R. Browning: The Emperor Julian, London 1975.

45. * Μαρία Χαιρέτη: Νέα στοιχεῖα περὶ τῆς χειροτονίας ὀρθόδοξων ἱερέων Κρήτης ἐπὶ Βενετοκρατίας ἐν Πεπραγμένα Γ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1974 σ. 333-341.

46. P. Charanis: Church and State in the Later Roman Empire. The religious policy of Anastasius the first, 2α έκδ. Θεσσαλονίκη 1974.

47. * Τοῦ αὐτοῦ: Church-State relations in the byzantine Empire as reflected in the Role of the Patriarch in the Coronation of the Byzantine Emperor ἐν Essays in honor of G. Florovsky, The Hague-Paris 1974 σ. 77-90.

48. D. Constantelos: Life and social activity of Patriarch Athanasios I.. of Constantinople ἐν Θεολογία τ. 46 (1975) σ. 611-625.

49. * J. Gaudemet: De la liberté constantinienne à une Église d'État ἐν Revue de droit canonique τ. 23 (1974) σ. 59-76.

50. * A. Gerostergios: The religious policy of Justinian I and his religious belief, Ann Arbor 1975.

51. * Kl. M. Girardet: Kaisergericht und Bischofsgericht. Studien zu den Anfängen des Donatistenstreites (313-315) und zum Prozess des Athanasius von Alexandrien (328-346), Bonn 1975.

52. * N. G. Itsines: Patriarch Nicholas Mysticos und the fourth marriage of Leo VI, the Wise, Ann Arbor 1974.

53. * T. Koperæk: The Cappadocian fathers and civic patriotism ἐν Church History τ. 43 (1974) σ. 293-303.

54. * Konstantin der Grosse έκδ. ὑπὸ H. Kraft (Wege der Forschung 131), Darmstadt 1974.

55. * L. Lanza: Patriarch Germanos I. von Konstantinopel (715-730), Würzburg 1975.

56. * C. Lepelley: Les limites de la christianisation de l'état romain sous Constantin et ses successeurs ἐν Christianisme et pouvoirs politiques έκδ. ὑπὸ M. Carrez κλπ., Lille 1973 σ. 25-41.

57. W. Schneemelcher: Histoire du salut et empire romain. Mélon de Sardes et l'État ἐν Bulletin de littérature ecclésiastique τ. 75 (1974) σ. 81-98 καὶ ἐν Κληρονομία τ. 5 (1973) σ. 257-275.

58. Ζ. Τσιρπανλῆ: Ἡ ἐπισκοπὴ Κισσάμου καὶ ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ τῆς Βενετίας καὶ τοῦ Βατικανοῦ ἐν Πεπραγμένα Γ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1974 σ. 315-332.

59. * J. Vogt: Constantin der Grosse und sein Jahrhundert, München 1973.

Διὰ τὴν θέσιν τῶν Ἰουδαίων ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει:

60. * St. B. Bowman: The Jews in Byzantium 1261-1453, Ann Arbor 1975.

§ 13. Ἀνώνυμα κωδικοποιητικὰ ἔργα.

61. * R. T a t e o : Tradizione apostolica, Torino 1972.

§ 14. Κανόνες τοπικῶν συνόδων.

62. * C. M u n i e r : Concilia Africae a. 345 - a. 525, 1974.

§ 15. Κανόνες, ἀποφάσεις καὶ πρακτικὰ οἰκουμενικῶν καὶ πατριαρχικῶν συνόδων.

63. * O. K r e s t e n : Eine neue Handschrift der neunten actio des Konzils von Chalkedon (Cod. Vatic. gr. 1858 f. 60r-62v) ἐν Annuarium historiae conciliorum τ. 6 (1974) σ. 54-77.

64. J. M e i j e r : A successful council of union: A theological analysis of the photian synod of 879-880, Θεσσαλονίκη 1975.

65. F. X. M u r p h y — P. S h e r w o o d : Constantinople II et Constantinople III, μεταφρ. G. Dumeige κλπ. (Histoire des conciles oecuméniques — 3), Paris 1974.

66. Βλ. Φ ε ι δ ᾶ : Ἡ Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος. Προβλήματα περὶ τὴν σύγκλησιν, τὴν συγκροτήσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς συνόδου, Ἀθήναι 1974.

67. Τ ο ὕ α ὕ τ ο ὕ : Ἡ προεδρία τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου ἐν Ἐκκλησιαστικῷ Φάρος τ. 57 (1975) σ. 218-268, 407-446.

68. * Acta Conciliorum oecumenicorum, τ. IV 3 Index generalis, Ἰ ὕ π ὸ R. S c h i e f f e r, Berlin 1974.

69. * E. Z e t t l : Die Bestätigung des V. Ökumenischen Konzils durch Papst Vigilius, Bonn 1974.

§ 16. Κανόνες πατέρων.

70. * P. N a g e l : Diktion der römischen Kommandosprache in den Praecepta des Pachomius ἐν Zeitschrift für ägyptische Sprache und Altertumskunde τ. 101 (1974) σ. 114-120.

71. * H. Q u e c k e : Die Briefe Pachoms, Regensburg 1975.

72. A. d e V o g ü é : Saint Pachôme et son oeuvre d'après plusieurs études récentes ἐν Revue d'histoire ecclésiastique τ. 69 (1974) σ. 425-453.

§ 17. Αὐτοκρατορικοὶ νόμοι.

73. * R. B l a i r : Ecclesiastical Law in the Theodosian Code De Personis, Rome 1969.

§ 18. Συλλεκτικά καὶ ἐρμηνευτικά ἔργα καὶ νομολογία.

74. Κ. Πιτσάκη: Κριτικές παρατηρήσεις στὸ κείμενο τῆς Ἐξαβίβλου ἐν Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου τ. 18 (1971) σ. 249-270.

74α. Τοῦ αὐτοῦ: (Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου;) Ἀνέκδοτη «Πραγματεία» περὶ νηστειῶν αὐτόθι σ. 223-238.

75. Τοῦ αὐτοῦ: Γρηγορίου Ἀκινδύνου, Ἀνέκδοτη πραγματεία περὶ (Κωνσταντίνου;) Ἀρμενοπούλου αὐτόθι τ. 19 (1972) σ. 111-216.

76. Κ. Ziegler: Zonaras Ioannes ἐν Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft τ. X A 2 (1972) στ. 718-732.

§ 19. Ἔγγραφα, ἐπιγραφαί, σφραγίδες καὶ φιλολογικαὶ πηγαι ἐκ τῆς βυζαντινῆς περιόδου.

Α'. Ἔγγραφα ἐπὶ παπύρων.

77. The Oxyrhynchus Papyri τ. XLIII ἔκδ. J. R. Rea κλπ., London 1975 ἀρ. 3119 (Γ' αἰ., σχετικῶς πρὸς διαγωγούς;), 3150 (Γ' αἰ., ἐπιστολὴ σχετιζομένη πιθανῶς μὲ ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς μονῆς ἧ καὶ ἐγκατάλειψιν τοῦ μοναχικοῦ βίου).

Β'. Λοιπὰ ἔγγραφα.

78. F. Barisic: Traits spécifiques du Diplomatarion des monastères Macrinitissa et Néa Pétra ἐν Zbornik radova (= Recueil des travaux de l' Institut d' études byzantines) τ. 16 (1975) σ. 69-103.

79. Ἔρας Βρανούση: Ἐνας ἀχρονολόγητος ὀρισμὸς τοῦ ἀρχείου τῆς Πάτμου καὶ ὁ μητροπολίτης Σάρδεων Ἀνδρόνικος (II' αἰ.) ἐν Μνημόσυνον Σοφίας Ἀνωτιάδη, Βενετία 1974 σ. 17-26.

80. * A. Carile - G. Cavallo: L' inedito crisobollo di Andronico III Paleologo per il monastero di Licusada ἐν Rendiconti dell' Accademia di scienze dell' Istituto di Bologna, Classe di scienze morali τ. 43 (1974/1975) σ. 81-126.

81. Eugénie Granstrem—I. Medvedev: Photographies de documents athonites ἐν REB τ. 33 (1975) σ. 277-293.

82. R. J. Jenkins—L. G. Westerink: Nicholas I Patriarch of Constantinople, Letters, Washington 1973.

83. * T. Leccisotti: Abbazia di Montecassino, Regesti dell' archivio ιδίως ἐν τ. VI, Roma 1971 ἑλληνικὰ ἔγγραφα ἔτ. 975-1228.

84. Alice-Mary Maffry—Talbot: The correspondence of Athanasius I Patriarch of Constantinople, Washington 1975.

85. * J. Mazzoleni: Fonti per la storia di Puglia: le pergamene di Taranto ἐν Studi... in onore di G. Chiarelli τ. II, Galatina 1972 σ. 103-129.

Ἑλληνικὸν ἔγγραφο ἐτ. 1221.

86. Denise Papachryssanthou: Actes du Prôtaton (Archives de l' Athos 7), Paris 1975.

87. Θ. Κοζύρη: Τὰ τυπικὰ τῶν μονῶν ὡς πηγὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἐν ΑΕΚΔ τ. 29 (1974) σ. 100-104.

88. J. Nesbitt- J. Wiitra: A Confraternity of the Comenian Era ἐν Β.Ζ. τ. 68 (1975) σ. 360-384.

Γ'. Ἐπιγραφαί.

89. N. Moutsopoulos: La morphologie des inscriptions byzantines et postbyzantines de Grèce ἐν Cyrillomethodianum τ. 3 (1975) σ. 53-105.

90. Chronique des fouilles et découvertes archéologiques en Grèce en 1973 ἐν Bulletin de Correspondance hellénique τ. 98 (1974) σ. 625 (Πάτραι). Μνεία διακονίσσης.

91. P. Canivet: Un nouveau nom sur la liste épiscopale d' Apamée: L' archevêque Photius en 483 ἐν Travaux et Mémoires τ. 5 (1973) σ. 243-258 (Ἀπάμεια ἐτ. 483). Ἀρχιεπίσκοπος, περιοδευτής.

92. Faras IV. Jadniga Kubinská: Inscriptions grecques chrétiennes, Warszawa 1974, ἰδία ἀρ. 8 (ἀρχιμανδρίτης), 21 (ἀρχιπρεσβύτερος), 23 (ἀρχιδιάκονος), 29 (μέγας διάκονος), 41 (ἀρχιδιάκονος), 42 (ἀρχιδιάκονος), 43 (ἀρχιμανδρίτης).

93. J. Wiseman- D. Mano- Zissi: Excavations at Stobi 1972 ἐν American Journal of Archaeology τ. 77 (1973) σ. 397. Διακόμισσα.

Δ'. Φιλολογικά κείμενα.

94. R. Maisano: L' encomio di Niceforo Basilace per il patriarca Nicola IV Muzalone ἐν Bollettino della Badia greca di Grottaferata n. s. τ. 28 (1974) σ. 65-82.

95. * Ph. Pattenden: The text of the Pratum Spirituale ἐν Journal of theological studies n. s. τ. 26 (1975) σ. 38-54. Ἐκδίδονται τὸ πρῶτον πέντε ἀνέκδοτα κεφάλαια.

96. * A. Velasco Delgado: Eusebio de Cesarea, Historia Ecclesiastica, τ. I-II, Madrid 1973.

97. D. T σ ά μ η : Ἰωσήφ Καλοθέτου ἐπιστολαὶ καὶ βίος ὁσίου Γρηγορίου ἐν Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τ. 19 (1974) σ. 45-129.

98. * F. W i n k e l m a n n : Eusebius Werke τ. I: Über das Leben des Kaisers Konstantin (Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten Jahrhunderte), Berlin 1975.

99. M. A u b i n e a u : Zoticos de Constantinople... ἐν Analecta Bollandiana τ. 93 (1975) σ. 67-108.

100. L. W. B a r n a r d : The date of S. Athanasius' Vita Antonii ἐν Vigiliae Christianae τ. 28 (1974) σ. 169-175.

101. * R. C r i s c u o l o : Vita di santa Elisabetta di Costantinopoli... scritta dal monaco Caritone ἐν Annali della Facoltà di Lettere e Filosofia dell' Università di Napoli τ. 14 (1971/72) σ. 49-68.

102. Θ. Δ ε τ ο ρ ά κ η : Ἀνέκδοτος βίος Κοσμᾶ τοῦ Μαίτουμᾶ ἐν ΕΕΒΣ τ. 41 (1974) σ. 259-296.

103. F. H a l k i n : La passion grecque des saints Gallican Jean et Paul (BHG 2191) ἐν Analecta Bollandiana τ. 92 (1974) σ. 265-286.

104. T ο ὺ α ὕ τ ο ὺ : La passion inédite de S. Olbianos, évêque d' Anaea αὐτόθι τ. 93 (1975) σ. 29-37.

105. T ο ὺ α ὕ τ ο ὺ : La passion inédite de saints Eustache, Thespésius et Anatole ἐν Analecta Bollandiana τ. 93 (1975) σ. 287-311.

106. Ὁδ. Λ α μ ψ ῖ δ η : Μία παραλλαγή τῆς βιογραφίας ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου ἐν Βυζαντινὰ τ. 6 (1974) σ. 283-319.

107. Ν ι κ ο δ ῆ μ ο υ μ ο ν α χ ο ὺ Ν ε ο σ κ η τ ι ῶ τ ο υ - Μ π ι λ ᾶ λ η : Ὁ ὄσιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης τ. Α', Ὁ βίος τοῦ Ὁσίου, Ἄγιον Ὅρος-Ἀθῆναι 1975.

108. * E. G. R e y m o n d - J. W. B. B a r n s : Four Martyrdoms from the Pierpont Morgan Codices edited by ..., Oxford 1973.

109. * J. W o r t l e y : The Vita Sancti Andreae Sali as a source of byzantine social history ἐν Societas. A review of social history (1974) σ. 1-20.

§ 20. Ἡ Ἐκκλησία ὑπὸ ξένην κυριαρχίαν κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴν περίοδον.

110. M. Κ α λ ι ν δ ε ρ η : Αἱ συντεχνίαι καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐν Ἀθήναις 1973.

111. * Ν. Τ ω μ α δ ᾶ κ η : Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας (1645-1898), τ. Α': Αἱ πηγαί, ἐν Ἀθήναις 1974.

§ 21. Πηγαι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἐκ τῆς
μεταβυζαντινῆς περιόδου.

112. * C. C a v a r n o s : St. Nicodemus the Hagiorite, Belmont 1974.

113. I. Β α σ δ ρ α β έ λ λ η : Ἀνέκδοτα φερμάνια ἀφορῶντα εἰς τὰ ἐν τῇ Χερσονήσῳ Κασσάνδρας καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Χαλκιδικῆς εὐρισκόμενα μετόχια ἐν Μακεδονικᾷ τ. 13 (1973) σ. 274-315.

114. Φιλάρετου Βι τ ά λ η : Ἡ ἐν Σίφνῳ ἱερὰ μονὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἐπικεκλημένη «Παναγία τοῦ Βουνοῦ» ἐν Κιμωλιακᾷ τ. 3 (1973) σ. 184-269.

115. Π. Χι δ έ ρ ο γ λ ο υ : Σουλτανικὰ βεράτια ἐν Ἐπετηρὶς Κέντρου ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν Κύπρου τ. 7 (1973-1975) σ. 119-250.

116. Γ. Δ η μ η τ ρ ο κ ά λ λ η : Οἱ κατὰ τὸν ΙΣ' αἰῶνα μητροπολίται Παροναξίας ἐν Παρνασσός τ. 16 (1974) σ. 400-417.

117. Τ. Γ ρ ι τ σ ο π ο ύ λ ο υ : Πέντε πατριαρχικὰ γράμματα (1607-1659) ἀφορῶντα εἰς τὴν μητρόπολιν Μονεμβασίας ἐν Ξένιον. Festschrift für Pan. J. Zepos τ. I, Athen-Freiburg Br.- Köln 1973 σ. 497-525.

118. Ἐλένης Κ ο ύ κ κ ο υ : Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη περὶ τῆς ἐκλογῆς του ὡς ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας ἐν Ἀθηνᾶ τ. 73/74 (1972/1973) σ. 478-524.

119. Μ. Μ α ν ο ύ σ α κ α : Ἐπιτροπικὸν Μητροφάνους Καισαρείας, πατριαρχικοῦ ἐξάρχου εἰς Βενετίαν (1549) ἐν Θησαυρίσματα τ. 11 (1974) σ. 7-20.

120. Ν. Π α ν τ α ζ ο π ο ύ λ ο υ - Δέσπ. Τ σ ο ύ ρ κ α - Π α π α σ τ ά - θ η : Κώδιξ μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης ΙΖ'-ΙΘ' αἰ. τεύχ. Α', Θεσσαλονίκη 1974.

121. I. Ρ ά μ φ ο υ : Ἀνέκδοτον σιγίλλιον (1703) περὶ τῆς ἐν Μήλῳ μονῆς Ἁγίου Σάββα ἐν Μνημοσύνη τ. 4 (1972-1973) σ. 143-148.

122. Γ. Σ τ ο γ ι ό γ λ ο υ : Ὁ ἐν Θεσσαλονίκη ναὸς τῆς Παναγούδας ἐξ ἀνεκδότων πηγῶν [1757-1905] ἐν Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τ. 19 (1974) σ. 347-426.

123. Ν. Τ ω μ α δ ά κ η : Ὁ Ἱερόθεος Ἀλεξανδρείας καὶ τὰ ἐν Ἱεραπέτρα κτήματα τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἐν Ἀμάλθεια τ. 5 (τεύχη 18-19) (1974) σ. 65-69.

§ 22. Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν τῇ Ἐλευθέρα Ἑλλάδι.

I. Ἱστορικῶς.

124. Νεοφ. Παντζῆ: Ἀνδρούσης Ἰωσήφ — Ἡλιουπόλεως Ἀνθίμου Σχέδιον «περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συστήματος» ἐν Πελοποννησιακὰ τ. 10 (1974) σ. 117-154.

§ 23. Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν τῇ Ἐλευθέρα Ἑλλάδι.

II. Δογματικῶς.

125. Ὑπόμνημα τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν Ε' ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν περὶ θρησκείας, Ἐκκλησίας καὶ παιδείας ἄρθρων τοῦ σχεδίου Συντάγματος ἐν Ἐκκλησία τ. 52 (1975) σ. 36-37, 62-64.

126-127. Μητρ. Τυάων Παντελεήμονος, Ἀρ. Μάνεση — Κ. Βαβούσκου — Χρ. Ροκοφύλλου, Ἡλία Χαλιακοπούλου καὶ Θ. Θεοδωρακοπούλου γνωμοδοτήσεις... ἐπὶ τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας [ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νέου Συντάγματος] ἐν Ἐκκλησία τ. 52 (1975) σ. 300-318· ἢ τῶν Α. Μάνεση — Κ. Βαβούσκου καὶ ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 1031 ἐπ.

128-141. Σ. Ε. 866/1974 ἐν Ν.Β. τ. 22 (1974) σ. 1103 δι' ἐλευθερίαν θρησκευτικῆς συνειδήσεως γενικῶς, 200/1974 αὐτόθι σ. 1103 δι' ἄσκησιν λατρείας, 1539/1975 αὐτόθι τ. 23 (1975) σ. 1303 διὰ διορισμὸν εἰς κοινοτικὴν θέσιν, 2349/1974 αὐτόθι σ. 401=ΑΕΚΔ τ. 29 (1974) σ. 49 δι' ἴδρυσιν ἐκπαιδευτηρίων, Α.Π. 53/1973 ἐν Ποινικὰ Χρονικὰ τ. 23 (1973) σ. 367 καὶ 396/1974 αὐτόθι τ. 24 (1974) σ. 675 διὰ προσηλυτισμὸν διὰ δωρεὰν προσφορᾶς βιβλίων, Εἰρην. Πιερίας 2/1974 ἐν ΕΕΝ τ. 41 (1974) σ. 418 διὰ συμβατικὴν ὑποχρέωσιν μεταβολῆς θρησκευόμενου, Α.Π. 612/1974 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 168 διὰ προσπάθειαν γονέως, ὅπως προσηλυτίσῃ τὸ τέκνον εἰς τὴν θρησκείαν του, Α.Π. 470/1974 ἐν Ποινικὰ Χρονικὰ τ. 42 (1974) σ. 735 καὶ ἀ.ν. 1363/1938 ἄρθρ. 1 διὰ τὴν ἀξιόποιον θέσιν εἰς λειτουργίαν ἐσφραγισμένου ναοῦ, Πλημμ. Ἀθηνῶν 3881/1972 διὰ τὴν ἀνευ δικαίωματος περιβολὴν στολῆς ἱερομονάχου, Ἐφ. Ἀθηνῶν 535/1972 ἐν Νέον Δίκαιον τ. 29 (1973) σ. 242 καὶ Α.Π. 486/1973 ἐν Ἀρχεῖον Νομολογίας τ. 24 (1973) σ. 750=ΕΕΝ τ. 40 (1973) σ. 919 διὰ τὴν καταβολὴν χορηγήματος εἰς ρωμαιοκαθολικοὺς κληρικοὺς Κερκύρας, Σ.Ε. 3132/1973 ἐν Ἐπιθεώρησις δημοσίου δικαίου τ. 18 (1974) σ. 76 διὰ μὴ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ φόρου εἰσοδήματος τοῦ TAKE, Σ.Ε. 374/1972 αὐτόθι τ. 16 (1972) σ. 180 διὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἐπὶ διοικητικῶν πράξεων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν.

§ 24. Αἱ πηγαὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου κατὰ τὴν σημερινὴν ἰσχὺν των. Φυσικὸν δίκαιον.

142. * I. Anastasiou: Can all the ancient canons be valid to day? ἐν Kanon τ. 1 (1973) σ. 35-44.

143. * B. Archondonis: A common Code from orthodox Churches ἀπόθι σ. 45-53.

144. * D. Composta: Il diritto naturale in S. Ireneo ἐν Apollinaris τ. 45 (1972) σ. 599-612.

145. S. Gholan: La coutume - source dans le droit romain - byzantin et dans la tradition patristique-canonique de l'Église orthodoxe (ρουμ.) ἐν Studii theologice τ. 27 (1975) σ. 452-463.

146. *. S. Héroux-G. Merkel: La coutume et les douze premiers siècles de l'Église ἐν Studia canonica τ. 5 (1971) σ. 77-106.

147. Τίτου Καραντζαλή: Ἡ ἀξία τῶν τε θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ἐν ΑΕΚΔ τ. 29 (1974) σ. 22-33.

148. Α. Μαρίνου: Ἡ συνταγματικὴ κατοχύρωσις τῶν ἱερῶν κανόνων ἐν Νέον Δίκαιον τ. 30 (1974) σ. 529-536.

149. Κ. Μουρατίδου: Ἡ συνταγματικὴ κατοχύρωσις τῶν ἱερῶν κανόνων ἐν Ἐκκλησία τ. 51 (1974) σ. 192-194, 247-248, 277-278, 311, 350-353, 387-391.

150. Π. Μπούμη: Ἡ συμβολὴ τῶν ἱερῶν κανόνων εἰς τὴν βεβαίαν διὰ τῆς Ἐκκλησίας σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀπόθι σ. 474-480.

151. Τοῦ αὐτοῦ: Τὸ κῦρος καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν ἱερῶν κανόνων ἐν Θεολογία τ. 46 (1975) σ. 94-114.

152. Ch. Papastathis: L'Église et le droit coutumier aux Balkans pendant la domination Ottomane ἐν Le droit coutumier et les autonomies sur les Balkans et les pays voisins, Académie serbe des sciences et des arts, éditions spéciales no 1, Beograd 1974 σ. 187-197.

153. * P. Rodopoulos: The ancient Church canons and the new Greek Church legislation ἐν Kanon τ. 1 (1973) σ. 87-95.

§ 27. Ἐπιστημονικὴ καὶ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία. Οἰκονομία.

154. P. Rai: L'économie dans le droit canonique byzantin des origines jusqu' au XIe siècle ἐν Istina τ. 18 (1973) σ. 260-326, L'économie chez les Orthodoxes depuis 1755 ἀπόθι σ. 357-368.

155. * D. Staniloae: Divine economy, foundation for the Church economy ἐν The Altar (1974/1975) σ. 41-50.

§ 28. Ἐκτασις ἐφαρμογῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου.

156. Μητροπ. Κορινθίας Παντελεήμονος Καρανικόλα: *Κοινωνία καὶ κανονικότης*, Ἀθῆναι 1975.

157. Ι. Πετριτάκη: Ἡ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἀρχὴ τῆς «ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας» ἐν ΑΕΚΔ τ. 30 (1975) σ. 3-10.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

§ 29. Γενικά.

158. Μητρ. Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου: Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως, Ἀθῆναι 1974.

159. * D. Bogdanovic: La réconciliation des églises serbe et byzantine ἐν O. Knezu Lazaru (=Actes du Symposium 1971), Belgrade 1975 σ. 81-91.

160. * J. Colson: L'organisation ecclésiastique aux deux premiers siècles ἐν Problemi di storia della Chiesa, Milano 1970 σ. 55-83.

161. * G. Denzler κλπ. Petrusamt und Papsttum, Stuttgart 1970.

162. * J. H. Erickson: Autocephaly in Orthodox Canonical Literature to the thirteenth century ἐν St. Vladimir's Seminary Quarterly τ. 15 (1971) σ. 28-41.

163. * R. Gabauer: Gegen den Primat des Papstes. Studien zu Niketas Seides, München 1975.

164. * R. Garcia: El primado romano y la colegialidad episcopal en la controversia nestoriana ἐν Studium τ. 11 (1971) σ. 21-63.

165. * J. Gnilká: Strukturen der Kirche nach dem Neuen Testament ἐν Die Kirche im Wandel der Gesellschaft, Würzburg 1970 σ. 30-40.

166. O. Kresten: Das Patriarchat von Konstantinopel im ausgehenden 16. Jahrhundert, Wien 1970.

167. * B. Martin: Le pouvoir dans l'Église du premier siècle ἐν Studia canonica τ. 4 (1970) σ. 25-29.

168. * Maxime de Sardes: Le patriarcat œcuménique dans l'Église orthodoxe, Paris 1975.

Μετὰφρασις τοῦ ἐν τῷ δελτίῳ 1972-1973 ἀρ. 248 ἔργου.

169. * J. M e C u e : Der römische Primat in den drei ersten Jahrhunderten ἐν Concilium τ. 7 (1971) σ. 245-250.

170. * Α. Μιτσίδη : Αἱ κατὰ καιροὺς γενόμεναι καθαιρέσεις ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων τῆς Κύπρου, Λευκωσία 1973.

171. * Ch. P a p a s t a t h i s : Aspects de l'autocéphalie au sein de l'Église orthodoxe ἐν Dinamica juridica postconciliar, Salamanca 1969 σ. 299-302.

172. * R. P e s c h : Die Stellung und Bedeutung Petri in der Kirche des Neuen Testaments ἐν Concilium τ. 7 (1971) σ. 240-245.

173. * H. S c h l i e r : Der Apostel und seine Gemeinde. Auslegung des ersten Briefes an die Thessaloniker, Freiburg κλπ. 1972.

174. B. S c h u l t z e S. J. : Die Papstakklamationen auf dem 4. und 6. ökumenischen Konzil und Vladimir Soloviev ἐν OCP τ. 41 (1975) σ. 211-225.

175. Τ ο ὺ α ὕ τ ο ὺ : Origenes über Bekenntnis und Fall des Petrus ἐν OCP τ. 40 (1974) σ. 286-313.

176. Α. Τ α χ ι ᾶ ο υ : Ὁ τελευταῖος ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν ἐν Μακεδονικὰ τ. 12 (1972) σ. 19-33.

177. I. T a r n a n i d i s : Byzantine-Bulgarian ecclesiastical relations during the reigns of Ioannis Vatatzis and Ivan Asen II up to the year 1235 ἐν Cyrillomethodianum τ. 3 (1975) σ. 28-52.

178. * W. d e V r i e s : Neuerungen in Theorie und Praxis des römischen Primats. Die Entwicklung nach der konstantinischen Wende ἐν Concilium τ. 7 (1971) σ. 250-253.

179. Τ ο ὺ α ὕ τ ο ὺ : The origins of the Eastern Patriarchates and their relationship to the power of the Pope ἐν A Symposion held at Lincoln Center Campus, New York 1972 σ. 14-28.

180. Τ ο ὺ α ὕ τ ο ὺ : Die Ostkirche und die Cathedra Petri im IV. Jahrhundert ἐν OCP τ. 40 (1974) σ. 114-144.

181. * Τ ο ὺ α ὕ τ ο ὺ : Orient et Occident. Les structures ecclésiastiques vues dans l'histoire des sept premiers conciles oecuméniques μεταφρ. ὑπὸ D. Guillou, Paris 1974.

§ 30. Εἴσοδος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Βάπτισμα καὶ χρίσμα.

182. * B. G a r d a s e v i c : Die Gültigkeit der römisch-katholischen Sakramente bei den Orthodoxen . Taufe und Firmung ἐν Zweites Regensburger Oekumenisches Symposion, 1971 σ. 125-140.

183. * L. L i g i e r : La confirmation. Sens et conjoncture oecuménique hier et aujourd'hui, Paris 1973.

184. * J. Madey : Die Einheit der christlichen Mystagogie in den Kirchen des Ostens. Die Firmung im Kontext von Taufe und Eucharistie ἐν Kyrios τ. 13 (1973) σ. 145-158.

§ 32. Διακρίσεις τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Λαϊκοί.

185. Δ. Παπακωνσταντίνου : Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ὀργανώσεις ἀπὸ νομικῆς καὶ κανονολογικῆς ἀπόψεως ἐν Χριστιανὸς τ. 13 (1974) σ. 46-60, 103-114.

**§ 33. Κληρικοί. Ἐννοια, διακρίσεις, ἐξουσία αὐτῶν.
Ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα.**

186. * P. G. Alvès de Sousa : El sacerdocio ministerial en los libros De sacerdotio de s. Juan Crisostomo, Pamplona 1975.

187. * G. S. Bebis : «The ecclesiastical Hierarchy» of Dionysios the Areopagite: A liturgical interpretation ἐν The Greek orthodox theological review τ. 19 (1974) σ. 159-175.

188. * S. Cipriano : La dottrina del sacerdozio nel Nuovo Testamento ἐν Asprenas τ. 17 (1970) σ. 28-54.

189. * Ch. de Clercq : Ministre et sujet des sacrements dans les anciens canons et aujourd' hui ἐν Kanon τ. 1 (1973) σ. 54-58.

190. * J. Colson : Le ministère presbyterial dans les trois premiers siècles de l' Église ἐν Vocation τεύχ. 251 (1970) σ. 299-314.

191. * E. Dassmann : Die Bedeutung des Alten Testaments für das Verständnis des kirchlichen Amtes in der frühpatorischen Theologie ἐν Bibel und Leben τ. 11 (1970) σ. 198-214.

192. * H. Doerries : Erinnerung des kirchlichen Amtes im vierten Jahrhundert. Die Schrift De sacerdotio des Joannes Chrysostomus κλπ. ἐν ... Kirchenhistorische Studien H. v. Campenhausen gewidmet, Tübingen 1973 σ. 1-46.

193. * H. Glotz : Hiera Mesiteia. Zur Theorie der hierarchischen Sozietät im Corpus Areopagiticum, Erlangen 1974.

194. P. Grelot : La structure ministérielle de l' Église d' après saint Paul ἐν Istina τ. 15 (1970) σ. 389-424.

195. * R. Gryson : Il ministero della donna nella chiesa antica μετ. A. Bonchino, Roma 1974.

196. * Τοῦ αὐτοῦ : L' ordination des diaconesses d' après les Constitutions apostoliques ἐν Mélanges de science religieuse τ. 31 (1974) σ. 41-45.

197. * A. Harvey : Elders ἐν Journal of theological studies τ. 25 (1974) σ. 318-322.

198. * J. C. Mc Kenzie : L' Évangile et le pouvoir dans l' Église, Paris 1970.

199. * A. Lemaire : L' Église apostolique et les ministères ἐν Les Ministères de direction dans l' Église. Colloque de l' Institut de droit canonique, Strassbourg 1973 σ. 19-46.

200. * Τοῦ αὐτοῦ : L' Église apostolique et les ministères ἐν Revue de droit canonique τ. 23 (1973) σ. 19-46.

201. * P. L' Huillier : Rapport entre pouvoirs d'ordre et de juridiction dans la tradition orientale ἀπόθι σ. 281-289.

202. * J. Madey : Das Charisma des apostolischen Amtes im Denken und Beten der Ostkirchen ἐν Catholica τ. 27 (1973) σ. 263-279.

203. * H. Merklein : Das kirchliche Amt nach dem Epheser Brief, München 1973.

204. * E. Molland : Das kirchliche Amt im Neuen Testament und in der alten Kirche ἐν Oecumenica τ. 3 (1968) σ. 15-36.

205. Π. Μπούμη : Αἱ διπλαῖ γραφαὶ βυζαντινῶν τινων ὅρων. Περὶ τῶν ἐξωκατακό(η)λων καὶ τῶν ἐξω(α)κωνιτῶν ἐν Βυζαντινᾶ τ. 7 (1975) σ. 43-58.

206. * P. Nautin : L' évolution des ministères au IIe et au IIIe siècles ἐν Les Ministères κλπ. (ἀνωτ. ἀρ. 199) σ. 47-58.

207. F. Neyt : Un type d' autorité charismatique ἐν Byzantion τ. 44 (1974) σ. 343-361.

208. * W. Pesch : Priestertum und Neues Testament ἐν Theologische Zeitung τ. 79 (1970) σ. 65-83.

209. J. Petritakis : L' exercice du pouvoir canonique et administratif à l' Église orientale, Braga 1975.

210. I. Raming : Der Ausschluss der Frau vom priesterlichen Amt, Köln 1973.

211. * C. Romanink : Il sacerdozio nel Nuovo Testamento, Bologna 1970.

212. * J. M. Tillard : La qualité sacerdotale du ministère chrétien ἐν Nouvelle revue théologique τ. 95 (1973) σ. 481-514.

213. Ν. Τωμαδάκη : Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀρολογίας. Πρωτοιερεὺς κλπ. ἐν Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τ. 24 (1973-1974) σ. 309-330.

214. Τοῦ αὐτοῦ : Πρωτοπαπάδες - πρωτοιερεῖς - πρωτοθῦται ἐν Ἀθηνᾶ τ. 75 (1974-1975) σ. 68.

215. C. Vagaggini: L'ordinazione delle diaconesse nella tradizione greca e bizantina ἐν OCP τ. 40 (1974) σ. 145-189.

216. * R. Zollitsch: Amt und Funktion des Priesters. Eine Untersuchung zum Ursprung und zur Gestalt des Presbyteriats in den ersten zwei Jahrhunderten, Freiburg κλπ. 1974.

§ 34. Κτῆσις καὶ ἀπώλεια τῆς ιδιότητος τοῦ κληρικοῦ.

217. * P. van Beneden: Aux origines d'une terminologie sacramentelle. Ordo, ordinare, ordinatio dans la littérature chrétienne avant 313, Louven 1974.

218. * H. Crouzel: Les origines du célibat ecclésiastique ἐν Nouvelle revue théologique τ. 92 (1970) σ. 649-653.

219. P. - M. Gy: La théologie des prières anciennes pour l'ordination des évêques et des prêtres ἐν Revue des sciences philosophiques et théologiques τ. 58 (1974) σ. 599-617.

220. * G. Segalla: Il testo più antico sul celibato: Mt. 19, 11-12 ἐν Studia Patavina τ. 17 (1970) σ. 121-137.

221. * C. Vogel: Titre d'ordination et lien du presbytre à la communauté locale dans l'Église ancienne ἐν La Maison-Dieu τεῦχ. 115 (1973) σ. 70-85.

222. * J. Zizioulas: Ist die Ordination ein Sakrament? Eine orthodoxe Antwort ἐν Concilium τ. 8 (1972) σ. 250-254.

223-226. Α. Π. 489/1972 ἐν EEN τ. 39 (1972) σ. 787 = Δικαιοσύνη 1973 σ. 302 διὰ τὴν ὑπὸ ὀρθοδόξου πατριάρχου χειροτονίαν κληρικοῦ, Α.Π. 865/1973 ἐν Ποινικὰ Χρονικά τ. 24 (1974) σ. 97, 869/1973 αὐτόθι σ. 99, 323/1974 αὐτόθι σ. 611 διὰ τὴν καταδικὴν καθηρημένου κληρικοῦ ἐπὶ ἀντιποιήσει.

§ 35. Μοναχοί.

227. * G. M. Colombas: El monacato primitivo τ. I, Madrid 1974.

228. K. S. Frank: Gehorsam ἐν Reallexikon für Antike und Christentum, Lief. 67 (1974) στ. 390-430.

229. Τοῦ αὐτοῦ: Grundzüge der Geschichte des christlichen Mönchtums, Darmstadt 1975.

230. * A. Guillaumont: La conception du desert chez les moines d'Égypte ἐν Revue de l'histoire des religions τ. 183 (1975) σ. 3-21.

231. * J. L e r o y : Monachisme oriental aux Xe-XIIe s. ἐν Cahiers d'histoire τ. 20 (1975) σ. 303-331.

232. * F. E. M o r a r d : Μοναχός, moine. Histoire du terme grec jusqu' au IVe siècle ἐν Freiburger Zeitschrift für Philosophie und Theologie τ. 20 (1973) σ. 332-411.

233. Denise P a p a c h r y s s a n t h o u : La vie monastique dans les campagnes byzantines du VIIIe au XIe siècle. Ermitages, groupes, communautés ἐν Byzantion τ. 43 (1973) σ. 158-180.

234. * I. P e n a — R. C a s t e l l a n a — R. F e r n a n d e z : Les stylites grecs, Milano 1975.

§ 36. Σύνοδοι τοπικαί, ἐπαρχιακαί, οἰκουμενικαί καὶ πατριαρχικαί.

235. Π. D u p r e y : Ἡ συνοδική δομὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀνατολικῇ θεολογίᾳ ἐν Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς τ. 55 (1972) σ. 110-132, 201-213 (Μεταφρ. ὑπὸ Β. Ἀρχοντῶνῃ τῆς ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτ. 1970-1971 ἀρ. 293 ἐργασίας).

236. A. d e H a l l e u x : Le modèle oriental de la collégialité ἐν Revue théologique de Louvain τ. 2 (1971) σ. 76-87.

237. * J. E. L a n n e : L' origine des synodes ἐν Theologische Zeitschrift τ. 27 (1971) σ. 201-222.

238. Pierre L' H u i l l i e r : Le concile oecuménique comme autorité suprême dans l' Église ἐν Kanon, Jahrbuch der Gesellschaft für das Recht der Ostkirchen τ. 2 (1974) σ. 128-142.

239. * A. L u m p e : Zur Geschichte des Wortes σύνοδος in der antiken christlichen Gräzität ἐν Annales historiae conciliorum τ. 6 (1974) σ. 40-53.

240. * W. M. P l ö c h l : Das Factum «Konzil» in rechtshistorischer Sicht ἐν Jus canonicum τ. 11 (1971) σ. 135-178.

241. * D. S a l a c h a s : Il concilio ecumenico nel diritto ortodosso ἐν Oriente cristiano τ. 10 (1971) σ. 26-36.

242. * H. J. S i e b e n : Zur Entwicklung der Konzilsidee. IX: Aspekte der Konzilsidee nach Konzilsynoden des 6. bis 9. Jahrhunderts ἐν Theologie und Philosophie τ. 50 (1975) σ. 347-380.

243. * E. Z e t t l : Die Bestätigung des 5. ökumenischen Konzils durch Papst Vigilius, Bonn 1974.

§ 37. Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας καί Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος.

244. Ch. Fragistas: Das Synodalsystem in der orthodoxen Kirche von Griechenland ἐν Festschrift N. Grass τ. I, Innsbruck 1974 σ. 383-404.

245. Sp. Trojanos: Die Synode der Hierarchie als höchstes Verwaltungsorgan der einzelnen Autokephalen Orthodoxen Kirchen ἐν Kanon, Jahrbuch der Gesellschaft für das Recht der Ostkirchen τ. 2 (1974) σ. 192-216.

**§ 38. Πατριαρχεῖα, ἀρχιεπισκοπαί, μητροπόλεις καί ἐπισκοπαί.
Προϊστάμενοι τούτων.**

246. Συντακτική πράξις 3 τῆς 9/9 Ἰανουαρίου 1974 Περὶ ἐκλογῆς προκαθημένου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καί ἀποκαταστάσεως ἐν γένει τῆς ἐν αὐτῇ κανονικῆς τάξεως.

247. Ν. δ. 274 τῆς 11/11 Ἰανουαρίου 1974 Περὶ καθορισμοῦ τοῦ τρόπου ἐκλογῆς Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ρυθμίσεως ἐκκλησιαστικῶν τινῶν ζητημάτων.

248. Κανονισμὸς ἀρ. 53 τῆς 14 Μαρτίου 1974 Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ὑπ' ἀρ. 4/1969 καί 9/1970 κανονισμοῦ.

249. Πράξις Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀρ. πρωτ. 492 τῆς 14 Μαΐου 1974 ἀναγνωρίζουσα νέας μητροπόλεις.

250. Ν. δ. 411 τῆς 16/16 Μαΐου 1974 Περὶ ἰδρύσεως ἱερῶν μητροπόλεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καί τρόπου πληρώσεως αὐτῶν καί τῶν λοιπῶν τοιούτων.

251. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 56 τῆς 26 Ἰουνίου 1974 Περὶ τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀρ. 7/1970 καί 9/1970 κανονισμῶν κλπ.

252. Συντακτική πράξις ὑπ' ἀρ. 7 ἀπὸ 2/2 Ἰουλίου 1974 Περὶ τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῆς ὑπ' ἀρ. 3/1974 συντακτικῆς πράξεως Περὶ ἐκλογῆς προκαθημένου κλπ.

253. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 57 ἀπὸ 20 Ἰουλίου 1974 Περὶ τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀρ. 9/1970 καί 55/1974 κανονισμῶν.

254. Ν. δ. 154 τῆς 8/9 Νοεμβρίου 1974 Περὶ τροποποιήσεως ὁρίων ἱερῶν μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

255. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 61 τῆς 11 Ἀπριλίου 1975 Περὶ τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀρ. 4/1969, 9/1970, καί 24/1971 κανονισμῶν κλπ.

256. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 62 τῆς 10 Αὐγούστου 1975 Περὶ τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀρ. 8 καί 9/1970 κανονισμῶν.

257. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 63 τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1975 Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ὑπ' ἀρ. 9/1970 κανονισμοῦ.

258. Ν. 199 τῆς 15/18 Ὀκτωβρίου 1975 Περὶ καταργήσεως τῆς θέσεως τοῦ ἀρχιερέως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

259. L. W. Barnard: Two notes on Athanasius ἐν OCP τ. 41 (1975) σ. 344-356. Διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀθανασίου ὡς πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

260. * G. Deussen: Weisen der Bischofswahl im 1. Clemensbrief und in der Didache ἐν Theologie und Glauben τ. 62 (1972) σ. 125-135.

261. * E. Ferguson: Origen and the election of bishops ἐν Church History τ. 43 (1974) σ. 26-33.

262. R. Gryson: Les élections ecclésiastiques au IIIe siècle ἐν Revue d'histoire ecclésiastique τ. 68 (1973) σ. 353-404.

263. * H. M. Legrand: Der theologische Sinn der Bischofswahl nach ihrem Verlauf in der alten Kirche ἐν Concilium τ. 8 (1972) σ. 494-500.

264. Εὐ. Μαντζουρέα: Αἱ ἐξουσίαι τῶν βοηθῶν ἐπισκόπων καὶ τιτουλάριοι μητροπολίται ἐν τῇ Ἑλλαδικῇ Ἐκκλησίᾳ, Ἀθήναι 1974.

265. K. L. Noethlichs: Materialien zum Bischofsbild aus den spätantiken Rechtsquellen ἐν Jahrbuch für Antike und Christentum τ. 16 (1973) σ. 28-59.

266. * R. Schnackenburg: Die Mitwirkung der Gemeinde durch Konsens und Wahl im Neuen Testament ἐν Concilium τ. 8 (1972) σ. 484-489.

267. R. Staats: Gregor von Nyssa und das Bischofsamt ἐν Zeitschrift für Kirchengeschichte τ. 84 (1973) σ. 149-173.

268. Ζ. Τσιρπανλῆ: Ἐκλογὴ μητροπολίτη Ἰταλίας ἀπὸ τοῦς Ἑλληνας τῆς Ἀγκώνας (1543, 1548) ἐν Δωδώνη τ. 2 (1973) σ. 61-76.

269. Τοῦ αὐτοῦ: Γιὰ τὴν ἐκλογὴν μητροπολίτη Ἰταλίας στὰ μέσα τοῦ ΙΣ' αἰ. αὐτόθι τ. 3 (1974) σ. 145-149.

270. Ἐφ. Θεσσαλονίκης 1853/1973 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 28 (1974) σ. 317 διὰ τὴν ἔλλειψιν νομικῆς προσωπικότητος παρὰ τῷ μητροπολιτικῷ συμβουλίῳ.

§ 39. Ναοί, ἐνορίαί, ἐφημέριοι καὶ ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια.

271. Ν.δ. 284 τῆς 18/18 Ἰανουαρίου 1974 Περὶ διοικήσεως καὶ διαχείρισεως τῶν μὴ ἐνοριακῶν ναῶν τῶν κοιμητηρίων.

272. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 52 τῆς 21 Φεβρουαρίου 1974 Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀρ. 8 καὶ 9/1970 κανονισμῶν.

273. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 54 τῆς 8 Μαΐου 1974 Περὶ τροποποιήσεως τῶν ὑπ' ἀρ. 8/1970 καὶ 9/1970 κανονισμῶν κλπ.

274. Ν.δ. 39 τῆς 10/14 Σεπτεμβρίου 1974 Περὶ μεταθέσεως ἐφημερίων ὑπαγομένων εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ν.δ. 3859/1958 καὶ ν.δ. 3885/1959.

275. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 60 τῆς 28 Μαρτίου 1975 Περὶ ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τοῦ ἐν τῷ περιβάλλῳ τῆς Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς ἀνεγερθέντος πανεπιστημιακοῦ ἱεροῦ ναοῦ.

Πρβλ. ἀνωτ. ἀρ. 251 καὶ 256.

276. P. G a u t i e r : Requisitoire du patriarche Jean d' Antioche contre le charisticariat ἐν REB τ. 33 (1975) σ. 77-132.

277-289. Σ.Ε. 1944/1971 ἐν Νέον δίκαιον τ. 28 (1972) σ. 148, 200/1974 ἐν Ν.Β. τ. 22 (1974) σ. 1103, 867/1974 αὐτόθι τ. 23 (1975) σ. 98 διὰ τὴν ἄδειαν πρὸς ἴδρυσιν ναοῦ, Α.Π. 61/1973 ἐν ΕΕΝ τ. 40 (1973) σ. 559= Δικαιοσύνη 1974 σ. 74 διὰ τὸν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως διορισμὸν ἢ μετάθεσιν ἐφημερίου μὴ τίκτους ἀστικὴν εὐθύνην τῆς μητροπόλεως, Ἐφ. Θεσσαλονίκης 1853/1973 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 28 (1974) σ. 317 διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ιδιότητος δημοσίου ὑπαλλήλου παρὰ τῷ ἐφημερίῳ, Σ.Ε. 435/1973 ἐν Ἐπιθεώρησις δημοσίου δικαίου τ. 17 (1973) σ. 293 δι' ἀπόλυσιν ἐκτάκτων ἐφημερίων, Ἐφ. Αἰγαίου 86/1974 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 214= Ἀρμενόπουλος τ. 28 (1974) σ. 580 διὰ δικαιοπραξίας ἐπὶ ἰδιοκτητῶν ναῶν, Σ.Ε. 1548/1974 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 97 καὶ 1584/1974 καὶ σχόλιον Σπ. Τρωϊάνου αὐτόθι σ. 235 διὰ τὰς προϋποθέσεις ἀπαγορεύσεως λειτουργίας ἰδιοκτητοῦ ναοῦ, Α.Π. 598/1974 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 160 καὶ 217/1975 αὐτόθι σ. 1039 διὰ διορισμὸν ἐφημερίων νεκροταφείων, Πρωτ. Σερρών 88/1973 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 28 (1974) σ. 464 δι' ἐννόμους σχέσεις ἐπὶ παρεκκλησίων.

§ 40. Μοναί.

290. Δ. Β α γ ι α κ ά κ ο υ : Μοναχικὸς βίος καὶ γλῶσσα ἐν ΕΕΒΣ τ. 41 (1974) σ. 243-258.

291. Μαρίας Χ α ι ρ έ τ η : Αἱ ὀρθόδοξοι μοναί τῆς Κυδωνίας κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους 1637 ἐν ΕΕΒΣ τ. 39/40 (1972-1973) σ. 563-578.

292. * A. V e i l l e u x : Holy Scripture in the Pachomian koinonia ἐν Monastic Studies τ. 10 (1974) σ. 143-153.

293. * A. d e V o g ü é : Le nom du superieur de monastère dans la règle pachômienne ἐν Studia monastica τ. 15 (1973) σ. 17-22.

294. Σ.Ε. 866/1974 ἐν ΑΕΚΔ τ. 29 (1974) σ. 44= Χριστιανὸς τ. 13 (1974) σ. 21= Ν.Β. τ. 22 (1974) σ. 717 καὶ 1103 δι' ἀντισυνταγματικότητα ὑποχρέωσης λειτουργίας ἡσυχαστηρίου ὑπὸ τὴν μορφήν ἰδρύματος.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

§ 43. Ἰδιαιτέρα νομικὴ μεταχείρισις κληρικῶν.

295. Dan Miron: Principles and moral rules concerning the clergy in the canons of the ecumenical councils (ρουμ.) ἐν *Studii theologice* τ. 22 (1970) σ. 689-703.

296. Α.Π. 763/1972 ἐν Ποινικὰ Χρονικὰ τ. 23 (1973) σ. 32 δι' ἄδειαν προϊσταμένης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς πρὸς ὑποβολὴν μηνύσεως ὑπὸ κληρικοῦ.

§ 44. Ἰδιαιτέρα νομικὴ μεταχείρισις μοναχῶν.

297. Σπ. Γρωϊάνου γνομ. διὰ τὴν ὑπὸ μοναχῶν ἴδρυσιν σωματείων.

298-300. Σ.Ε. 1215/1975 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 1196 διὰ τὴν ὑπὸ μοναχῶν ἴδρυσιν σωματείων, 2140/1975 αὐτόθι σ. 1112 διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν ἀπὸ τῆς στρατεύσεως, Πρωτ. Κεφαλληνίας 133/1970 ἐν Ἀρχεῖον νομολογίας τ. 23 (1972) σ. 71 διὰ τὴν κληρονομίαν ρασοφόρων, Α.Π. 536/1974 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 44 διὰ κληρονομίαν μοναχῶν ἀναχωρησάντων τῆς μονῆς.

§ 45. Μυστήρια καὶ ἱεραὶ τελεταί.

301. Ι. Πετριτάκη: Τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ ἡ ἐνότης τῆς ἐκκλησίας ἐν ΑΕΚΔ τ. 29 (1974) σ. 5-11.

§ 46. Γάμος. Σύστασις καὶ λύσις.

302. * J. B. Bauer: Jesus und der Scheidebrief ἐν *Wort und Wahrheit*.

303. * H. Crouzel: Nuove nozze dopo il divorzio nella Chiesa primitiva ἐν *La civiltà cattolica* 1970 IV σ. 455-463, 556-561.

304. * S. Gardofalo: De vinculo matrimonii in Novo Testamento ἐν *Periodica* τ. 61 (1972) σ. 225-250.

305. * P. Hoffmann: Jesu Wort von der Ehescheidung und seine Auslegung in der neutestamentlichen Überlieferung ἐν Concilium τ. 6 (1970) σ. 326-332.

306. Εὐ. Μαντζουρέα: Τὸ αὐτόματον διαζύγιον. Εἶναι δυνατὴ ἡ θέσπισις «αὐτομάτου» διαζυγίου ἐν Ἑλλάδι; ἐν ΑΕΚΔ τ. 30 (1975) σ. 20-32.

307. * J. Meyendorff: Marriage. An orthodox Perspective, New York 1970.

308. * V. J. Pospishil: Divorce and Remarriage in the Early Church ἐν Irish Theological Quarterly τ. 38 (1971) σ. 338-347.

309. * G. Remmers: Der Standpunkt der östlichen orthodoxen Kirche zur Unauflösbarkeit der Ehe ἐν Fragen der Kirche heute, Wuppertal 1971 σ. 106-110.

310. * B. Schaller: Die Sprüche über Ehescheidung und Wiederheirat in der synoptischen Überlieferung ἐν Exegetische Untersuchungen J. Jeremias ... gewidmet, Göttingen 1970 σ. 226-246.

311. * G. Schneider: Jesu Wort über die Ehescheidung in der Überlieferung des Neuen Testaments ἐν Trierer theologische Zeitschrift τ. 80 (1971) σ. 65-87.

312. * N. van der Wahl: ...Einfluss des profanen Rechts auf die kirchliche Eheauffassung im Osten ἐν Concilium τ. 6 (1970) σ. 337-339.

313-332. Ἐφ. Ἀθηνῶν 7760/1973 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 28 (1974) σ. 195 δι' ἔλλειψιν ἐπισκοπικῆς ἀδείας, Σ.Ε. 1205/1973 ἐν Ἐπιθεώρησις δημοσίου δικαίου τ. 17 (1973) σ. 384 δι' ἀναρμοδιότητα Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης ὅπως χορηγήσῃ ἀδειαν γάμου εἰς ἄθεον, Σ.Ε. 2105/1975 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 1203, Πρωτ. Θεσσαλονίκης 77/1972 ἐν Ἀρχεῖον νομολογίας τ. 23 (1972) σ. 244 καὶ 2027/1972 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 26 (1972) σ. 944, Πρωτ. Ἀθηνῶν 7932/1973 αὐτόθι τ. 27 (1973) σ. 777 διὰ τὸ κῦρος γάμου Χιλιαστῶν, γνωμ. Α.Π. 54/1975 ἐν ὀλομελείᾳ ἐν ΑΕΚΔ τ. 30(1975) σ. 12-19 διὰ τὸ περὶ διαζυγίου νομοσχέδιον, Α.Π. 285/1971 ἐν Νέον δίκαιον τ. 28 (1972) σ. 188, 152/1974 ἐν Ν.Β. τ. 22 (1974) σ. 1044, Ἐφ. Ἀθηνῶν 134/1974 αὐτόθι τ. 23 (1975) σ. 351, Ἐφ. Πατρῶν 488/1971 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 26 (1972) σ. 339, Πρωτ. Ἀθηνῶν 3910/1972 ἐν Νέον δίκαιον τ. 28 (1972) σ. 299, 13397/1972 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 26 (1972) σ. 939, 7947/1973 ἐν Δικαιοσύνη 1974 σ. 184, 8036/1973 αὐτόθι 1973 σ. 399, 10236/1973 αὐτόθι 1973 σ. 611, Πρωτ. Ἐβρου 253/1973 ἐν Ἀρχεῖον νομολογίας τ. 25 (1974) σ. 72, Πρωτ. Θεσσαλονίκης 1889/1972 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 26 (1972) σ. 943, 1557/1973 αὐτόθι τ. 28 (1974) σ. 29, Πρωτ. Πειραιῶς 143/1971 ἐν Δικαιοσύνη 1972 σ. 113 δι' ἀπόπειραν διαλλαγῆς διῆσταμένων συζύγων.

§ 47. Κήρυγμα καὶ θρησκευτικὴ ἐκπαίδευσις.

333. Π.δ. 558 τῆς 23/29 Αὐγούστου 1975 Περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ἐν Βοστώνῃ... Θεολογικῆς Σχολῆς... ὡς ἀνωτάτου ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος κλπ.

334. Ν. 151 τῆς 28/29 Αὐγούστου 1975 Περὶ ἰδρύσεως Τμήματος ἱερατικῆς ἐπιμορφώσεως εἰς τὰς Θεολογικὰς Σχολὰς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης.

Βλ. ἀνωτ. ἀρ. 255.

335. Σ.Ε. 1373/1972 ἐν Ἐπιθεώρησις δημοσίου δικαίου τ. 16 (1972) σ. 305 διὰ τὸ προσωπικὸν ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως.

§ 49. Διοικητικὴ ἐξουσία ἐπὶ πραγμάτων. Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία. Γενικά.

336. Π.δ. 751 τῆς 6/12 Νοεμβρίου 1974 Περὶ ἀναπροσαρμογῆς τῶν δικαιωμάτων τοῦ ΟΔΔΕΠ ἐκ γάμων καὶ διαζυγίων.

337. * M. Hengel: Eigentum und Reichtum in der frühen Kirche, Stuttgart 1973.

338. Πλημμ. Θεσσαλονίκης 95/1973 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 27 (1973) σ. 126= Ποινικὰ Χρονικὰ τ. 24 (1974) σ. 221 διὰ τὸ δικαίωμα φωτογραφίσεως τῶν ἐν ταῖς μοναῖς καλλιτεχνημάτων.

§ 50. Διαχειρίσις περιουσίας μητροπόλεων, ναῶν καὶ μονῶν.

339. Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 55 τῆς 27 Ἀπριλίου 1974 Περὶ μελέτης καὶ ἐκτελέσεως ἀπάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἔργων.

340-347. Πρωτ. Βόλου 57/1973 ἐν Δικαιοσύνη 1973 σ. 482 διὰ τὴν ἐκποίησιν ἀκινήτων ἀνηκόντων εἰς ναοὺς, Σ.Ε. 2512/1974 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 401 διὰ τὴν ὑπὲρ ναοῦ ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτριώσιν, Ἐφ. Πατρῶν 223/1971 ἐν Ἀρχεῖον νομολογίας τ. 23 (1972) σ. 568 διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς περὶ δημοσίων ἔργων νομοθεσίας ἐπὶ ναῶν, Α.Π. 315/1974 ἐν Ν.Β. τ. 22 (1974) σ. 1289 διὰ τὴν διαγραφὴν ἐκ τῶν βιβλίων διεκδικήσεων ἀγωγῶν ἀσκουμένων ὑπὸ μονῶν, Ἐφ. Ἀθηνῶν 8207/1973 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 28 (1974) σ. 229, 1958/1974 αὐτόθι σ. 734, Ἐφ. Κερκύρας 60/1973 ἐν Δικαιοσύνη 1973 σ. 395 διὰ παράστασιν ἐπὶ δικαστηρίου τῶν μονῶν, Α.Π. 137/1974 ἐν Ν.Β. τ. 22 (1974) σ. 926 δι' ἐκποίησιν μοναστηριακῶν κτημάτων, 536/1974 αὐτόθι τ. 23 (1975) σ. 44 διὰ παραγραφὴν ἀξιώσεων κατὰ τοῦ ΟΔΔΕΠ.

§ 51. Ἔσοδα καὶ ἀσφάλις κληρικῶν.

348. Ν.δ. 439 τῆς 29 Μαΐου/5 Ἰουνίου 1974 Περὶ παρατάσεως τῆς ἰσχύος τῶν διατάξεων τοῦ ν.δ. 986/1971 περὶ ρυθμίσεως θεμάτων τινῶν ἀποδοχῶν τῶν ἀρχιερέων κλπ.

349. Ἀπόφασις Ὑπουργοῦ Κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν ἀρ. 60/4421 τῆς 18 Σεπτεμβρίου/14 Ὀκτωβρίου 1975 Περὶ ἀξίσεως τῶν ὑπὸ τοῦ TAKE καταβαλλομένων συντάξεων.

350. Σπ. Τρωϊάνου γνομ. διὰ τὴν συνταξιοδότησιν κληρικοῦ καταδικασθέντος εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 29 (1975) σ. 827. ἐπ.

351-353. Α.Π. 449/1974 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 15 = Ἀρχεῖον νομολογίας τ. 25 (1974) σ. 819 διὰ καθορισμὸν ἀποδοχῶν ἐφημερίων, Α.Π. 605/1975 ἐν Ν.Β. τ. 24 (1976) σ. 37 διὰ τὴν εὐθύνην τοῦ Δημοσίου πρὸς καταβολὴν τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐφημερίων, Σ.Ε. 2678/1974 αὐτόθι τ. 23 (1975) σ. 411 διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ συνταξίμου μισθοῦ.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΟΙΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

§ 53. Ἐκκλησιαστικαὶ ποιναὶ ἐπιβαλλόμεναι εἰς ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας.

354. M. Berrouard: La pénitence publique durant les six premiers siècles ἐν La Maison-Dieu τευχ. 118 (1974) σ. 92-130.

355. J. M a d e y : Anmerkung zur Spendung des Buss sakramentes in der Kirche des Ostens ἐν Kyrios τ. 10 (1970) σ. 178-179.

356. * K. R a h n e r : Frühe Bussgeschichte, Einsiedeln 1973.

357. * J. R a m o s - R e g i d o n : Die Wiederversöhnung in der Urkirche ἐν Concilium τ. 7 (1971) σ. 37-43.

358. B. R i g a u x : Lier et delier. Les ministères de réconciliation dans l'Église des temps apostoliques ἐν La Maison-Dieu τευχ. 117 (1974) σ. 86-135.

359. W. R o r d o r f : La rémission des péchés selon la Didaché ἐν Irénikon τ. 46 (1973) σ. 283-297.

360. C. V o g e l : Busse und Exkommunikation in der Alten Kirche und im Mittelalter ἐν Concilium τ. 11 (1975) σ. 446-452.

361. * A. d e V o g ü é : Sur la terminologie de la pénitence dans la règle de S. Pachôme ἐν Studia monastica τ. 17 (1975) σ. 7-12.

362. A. V ö ö b u s : Ein Zyklus von Verordnungen für die Ausbildung der Novizen im syrischen Mönchtum ἐν Oriens Christianus τ. 59 (1975) σ. 36-46.

§ 54. Ἐκκλησιαστικαὶ ποιναὶ ἐπιβαλλόμεναι εἰς κληρικούς καὶ μοναχοὺς.

363. S. P. P u f u l e t e : Peine de la rétrogradation selon les canons de l' Église Orthodoxe ἐν Studii theologice τ. 27 (1975) σ. 41-51.

§ 55. Ἐπιβολὴ καὶ ἐπιμέτρησης τῆς ποινῆς.

364. P. L a n d a u : Ursprünge und Entwicklung des Verbotes doppelter Strafverfolgung wegen desselben Verbrechens in der Geschichte des kanonischen Rechts ἐν Zeitschrift der Savigny-Stiftung, Kan. Abt. τ. 56 (1970) σ. 124-156.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

§ 58. Γενικά. Ὅργανα μὴ ἐπιφορτισμένα ἀποκλειστικῶς τὴν ἄσκησιν δικαιοδοσίας.

365. Εὐ. Μ α ν τ ζ ο υ ν έ α : Κανονικὸς δικονομικὸς Κώδιξ ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, Ἀθῆναι 1974.

§ 64. Ἐνδικοὶ μέσα.

366. K. M. G i r a r d e t : Appellatio. Ein Kapitel kirchlicher Rechtsgeschichte in den Kanones des vierten Jahrhunderts ἐν Historia τ. 23 (1974) σ. 98-127.

§ 65. Ἐκτέλεσις τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων. Χάρις.

367. Ι. Κ ο ν ι δ ά ρ η : Τινὰ περὶ χάριτος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν ἐν Νέον δίκαιον τ. 30 (1974) σ. 88-96.

368. Εὐ. Μ α ν τ ζ ο υ ν έ α γνωμ. διὰ τὸ πρὸς ἀπονομὴν χάριτος ἀρμόδιον ὄργανον ἐν ΑΕΚΔ τ. 29 (1974) σ. 105 ἐπ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

§ 67. Κρήτη.

369. Ν.δ. 77 τῆς 27/27 Σεπτεμβρίου 1974 Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ν. 4149/1961 Περὶ Καταστατικοῦ νόμου τῆς ἐν Κρήτῃ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κλπ.

370. Α.Π. 349/1974 ἐν Ν.Β. τ. 23 (1975) σ. 476 διὰ τὴν ἐκπροσώπησιν τῆς μητροπόλεως καὶ ἐπισκοπῶν Κρήτης.

§ 68. "Ἄγιον" Ὄρος.

371. Χ. Παπαστάθη: Ἡ ἐπιβολὴ ὑπερορίας εἰς μοναχοὺς τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Γνωμοδότησις ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 28 (1974) σ. 483-487.

372. * M. Zivojinovic: Monastic Adelphats on the Mount Athos ἐν Zbornik Filoz. Fak. τ. 12, 1 (1974) σ. 291-303.

373-378. Συμβ. Πλημμ. Θεσσαλονίκης 157/1973 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 27 (1973) σ. 815, Πρωτ. Χαλκιδικῆς 36/1971 ἐν Ἀρχεῖον νομολογίας τ. 23 (1972) σ. 585, 37/1973 αὐτόθι τ. 24 (1973) σ. 480, γωμ. Εἰσαγγ. Πρωτ. Χαλκιδικῆς 166/1974 ἐν ΑΕΚΔ τ. 30 (1975) σ. 55=Ν.Β. τ. 22 (1974) σ. 440=Ἀρχεῖον νομολογίας τ. 25 (1974) σ. 347 διὰ τὸ ἀναπαλλοτρίωτον τῆς ἀκινήτου περιουσίας τῶν ἀγιορειτικῶν μονῶν, Εἰρην. Χανίων 120/1973 αὐτόθι σ. 97 διὰ τὴν ἀναγκαστικὴν παροχὴν διόδου ἐπὶ τοιούτων ἀκινήτων, Πλημμ. Θεσσαλονίκης 95/1973 ἐν Ἀρμενόπουλος τ. 27 (1973) σ. 126=Ποινικὰ Χρονικὰ τ. 24 (1974) σ. 221 διὰ τὴν πνευματικὴν ἰδιοκτησίαν τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐπὶ τῶν ἐν αὐταῖς φυλασσομένων ἔργων τέχνης.

Π Ι Ν Α Ξ Σ Υ Γ Γ Ρ Α Φ Ε Ω Ν

- Álvés de Sousa P. G. 186
 Ἀναστασίου I. 142
 Ἀρχοντῶνης B. 143
 Assfalg J. 33
 Aubineau M. 99

 Βαβοῦσκος K. 126, 127
 Βαγιακᾶκος Δ. 290
 Barisic F. 78
 Βαρνάβας μητρ. Κίτρους 8, 9, 158
 Barnard L. W. 100, 259
 Βασδραβέλλης I. 113
 Bassett W.W. 16
 Bauer J. B. 302
 Baus K. 25
 Bebis βλ. Μπέμπης
 Bellu D. 1
 Beneden P. van 217
 Berrouard M. 354
 Βιτάλης Φιλ. 114
 Blair R. 73
 Bogdanovic D. 159
 Bowman St. B. 60
 Βρανούση Ἔρα 79
 Browning R. 44

 Canivet P. 91
 Carile A. 80
 Castellana R. 234
 Cavallo G. 80
 Cavarnos C. 112
 Χαιρέτη Μαρία 45, 291
 Χαλιακόπουλος H. 126
 Charanis P. 46, 47
 Χιδίρογλου Π. 115
 Χριστοφιλόπουλος A. 17
 Χριστοφιλοπούλου Αικατερίνη 28α
 Cipriano S. 188
 Clarke C. W. 36
 Clercq Ch. de 189
 Colombas G. M. 227
 Colson J. 160, 190
 Composta D. 144
 Congar Y. 7
 Constantelos D. 48
 Criscuolo R. 101
 Crouzel H. 218, 303

 Dan Miron 295

 Dassmann E. 191
 Δεληκωστόπουλος A. 18
 Δημητροκάλλης Γ. 116
 Δημητρόπουλος Π. 10
 Denzler G. 161
 Δετοράκης Θ. 102
 Deussen G. 260
 Doerries H. 192
 Δρατσέλλας K. 2
 Δρίτσας Δ. 35
 Duprey P. 235

 Erickson J. H. 162
 Ewig E. 25

 Feine H. E. 19
 Ferguson E. 261
 Fernandez R. 234
 Franck K. S. 228, 229
 Frennd W. H. 37

 Gabauer R. 163
 Gaudemet J. 49
 Garcia R. 164
 Gardasevic B. 182
 Gardofalo S. 304
 Gautier P. 276
 Geerard M. 32
 Γεροστέργιος A. 50
 Gholan S. 145
 Gill J. 26
 Girardet Kl. M. 51, 366
 Goltz H. 193
 Gnilka J. 165
 Granstrem Eugénie 81
 Grelot P. 184
 Γριτσόπουλος T. 117
 Gryson R. 195, 196, 262
 Guillaumont A. 230
 Guillou A. 29
 Gy P. M. 219

 Halkin F. 103, 104, 105
 Halleux A. de 236
 Harvey A. 197
 Hauschild W. D. 38
 Helgeland J. 39
 Hengel M. 337
 Hérroux S. 146

- Hoffmann P. 305
 Itsines N. G. 52
 Jenkins R. J. 82
 Jervell J. 41
 Kahle W. 11
 Καλινδέρης Μ. 110
 Καρανικόλας βλ. Παντελεήμων
 μητρ. Κορινθίας
 Καράντζαλης Τίτος 147
 Kashdan A. P. 30
 Knowles M. D. 27
 Κονιδάρης Ί. 367
 Korcecek P. 53
 Κούγκου Ἑλένη 118
 Κουρούσης Στ. 28
 Κοζύρης Θ. 87
 Kraft H. 54
 Kresten O. 63, 166
 Krüger P. 33
 Kubinska Jadniga 92
 Λαμφίδης Ὀδ. 106
 Lanata Giuliana 43
 Landau P. 364
 Lanne J. E. 237
 Lanza L. 55
 Leccisotti T. 83
 Legrand H. M. 263
 Lemaire A. 199, 200
 Lepelley C. 56
 Leroy J. 231
 Ligier L. 183
 L'Huillier Pierre 201, 238
 Lumpe A. 239
 Mc Cue J. 169
 Mc Kenzie J.C. 198
 Madey J. 184, 202, 355
 Maffry-Talbot Alice Mary 84
 Maisano R. 94
 Μάνεσης Ἀρ. 126, 127
 Mano-Zissi D. 93
 Μανούσακας Μ. 119
 Μαντζουνέας Εὐ. 264, 306, 365, 368
 Μαρῖνος Α. 148
 Martin B. 167
 Μάξιμος μητρ. Σάρδεων 168
 Mazzolini J. 85
 Medvedev I. 81
 Meijer J. 64
 Merkel G. 146
 Merklein H. 203
 Meyendorff J. 24, 307
 Mitrevski Tr. 42
 Μιτσίδης Α. 170
 Molland E. 204
 Morard F. E. 232
 Moreau J. 40
 Μουρατίδης Κ. 149
 Μουτσόπουλος Ν. 89
 Μπέμπης Γ. Σ. 187
 Μπόνης Κ. 31
 Μπούμης Π. 150, 151, 205
 Munier C. 62
 Murphy F.X. 65
 Nagel P. 70
 Nautin P. 206
 Nesbitt J. 88
 Neyt F. 207
 Νικόδημος Νεοσκητιώτης 107
 Noethlichs K. L. 265
 Παναγόπουλος Ι. 12
 Πανταζής Ν. 124
 Πανταζόπουλος Ν. 120
 Παντελεήμων μητρ. Κορινθίας 156
 Παντελεήμων μητρ. Τυάτων 126
 Papachryssanthou Denise 86, 233
 Παπακωνσταντίνου Δ. 185
 Παπαστάθης Χ. 152, 171, 371
 Pattenden Ph. 95
 Pena I. 234
 Πετριτάκης Ι. 157, 209, 301
 Pesch W. 172,
 Φειδᾶς Βλ. 66, 67
 Φραγκίστας Χ. 244
 Πιτσάκης Κ. 74, 74α, 75
 Plöchl W. 240
 Pospishil V. J. 308
 Pufulete S. P. 363
 Rahner K. 356
 Rai P. 154
 Raming I. 210
 Ramos-Regidon J. 357
 Ράμφος Ι. 121
 Rea J. R. 77
 Remmers G. 309
 Reymond E. G. 108
 Rigaux B. 358
 Ροδόπουλος Π. 153
 Ροκόφυλλος Χρ. 126
 Romanink C. 211
 Rordorf W. 359
 Quecke H. 71
 Σαλάχας Δ. 241
 Scazzoso P. 3, 4
 Schaller B. 310
 Schieffer R. 68
 Schlier H. 173
 Schnackenburg R. 266
 Schneemelcher W. 57

- Schneider G. 311
 Schultze B. 174, 175
 Segalla G. 220
 Sherwood P. 65
 Sieben H. J. 242
 Staats R. 267
 Staniloae D. 155
 Stephanou P. S. 5
 Στογιόγλου Γ. 122
 Στράγγιας Θεόκλητος 20
- Ταχιάος Α. 176
 Ταρνανίδης Ι. 177
 Tateo R. 61
 Θεοδωρακόπουλος Θ. 126
 Tillard J. M. 212
 Τωμαδάκης Ν. 111, 123, 213, 214
 Τορναρίτης Κ. 21
 Τρωϊάνος Σπ. 245, 286, 297, 350
 Τσάμης Δ. 97
 Τσιρπανλής Ζ. 58, 268, 269
 Τσούρκα-Παπαστάθη Δέσποινα 120
 Τζωρτζᾶτος βλ. Βαρνάβας μητρ. Κίτρου
- Vagaggini C. 215
 Veilleux A. 292
 Velasco Delgado A. 96
 Vogel C. 221, 360
 Vogüé A. de 72, 293, 361
 Vööbus A. 362
 Vogt J. H. 6, 59
 Vries W. de 178, 179, 180, 181
- Wahl N. van der 312
 Westerink L. G. 82
 Wiitra J. 88
 Winkelmann F. 98
 Wiseman J. 93
 Wortley J. 109
- Zettl E. 69, 243
 Ziegler K. 76
 Zinojinovic M. 372
 Zizioulas J. 222
 Zollitsch R. 216
 Zuzek S. J. 22